

Vergaderjaar 2015–2016

32 820

Nieuwe visie cultuurbeleid

Nr. 168

BRIEF VAN DE MINISTER VAN ONDERWIJS, CULTUUR EN WETENSCHAP

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 30 september 2015

Enkele maanden geleden werd bekend dat een kunstwerk van Rembrandt van Rhijn, te weten de huwelijksportretten van Maerten Soolmans en Oopjen Coppit, te koop wordt aangeboden. Het Rijksmuseum en het Louvre hebben vanaf dat moment samen onderzocht hoe dit unieke cultureel erfgoed voor Europa behouden kan worden, waarbij de gezamenlijke verwerving van het kunstwerk ook een serieuze mogelijkheid is. Het gezamenlijk belang – het kunnen tonen van de unieke portretten aan een groot publiek door te voorkomen dat de schilderijen buiten Europa verkocht worden – staat voorop.

Het is uitzonderlijk dat een kunstwerk van deze kwaliteit en met deze voor Nederland cultuurhistorische waarde op de markt komt, maar het is ook duidelijk dat het om een zeer kostbaar kunstwerk gaat. Het bijeen krijgen van het benodigde bedrag voor het verwerven van schilderijen vraagt om het openhouden van verschillende opties. Mij was bekend dat het Rijksmuseum deze zomer zelf in overleg was met de eigenaar over het verwerven van beide schilderijen. Om te voorkomen dat de portretten aan een ander worden verkocht als het Rijksmuseum het aankoopbedrag niet bij elkaar zou krijgen en om de betrokkenheid van beide regeringen te tonen, schrijf ik samen met de Franse Minister van Cultuur en Communicatie in juli een brief aan de verkoper van het kunstwerk (zie bijlage 1)¹. Wij benoemen daarin niet alleen het voorstel dat het Rijksmuseum heeft gedaan, maar schrijven ook: *There is also another possibility, which would benefit the national collections of both our countries, and reflect the profound connection between your family and our respective national collections. In this alternative, the Rijksmuseum and the Louvre will each acquire one of the paintings under the agreement that the paintings will always be shown together, alternatively in both museums.* Op het moment van schrijven hebben wij geen enkel zicht op financiële dekking. Ook was volstrekt onzeker of het benodigde bedrag door het Rijks-

¹ Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

museum opgebracht kan worden. De eigenaren van de portretten antwoorden ons dat zij bereid zijn deze optie te verkennen, maar dat zij een principe-afspraken hebben met het Rijksmuseum.

Uw Kamer doet vervolgens op 17 september (zie bijlage 2), nadat het Rijksmuseum eind augustus bekend maakt dat zij de portretten graag wil verwerven, een breed gedragen verzoek aan het kabinet om, samen met het Rijksmuseum, het mogelijk te maken dat de portretten in het Nederlandse publieke domein komen².

Op 21 september jl. heeft het kabinet u een brief gestuurd over de wijze waarop het invulling geeft aan dit verzoek van uw Kamer om de aankoop van de huwelijkspportretten van Rembrandt, samen met het Rijksmuseum, mogelijk te maken (Kamerstuk 32 820, nr. 167). Het kabinet deelt de ambitie om deze bijzondere huwelijkspportretten in publieke handen te verwerven, zodat zoveel mogelijk mensen hiervan kunnen genieten. Voor de aankoop heeft het kabinet € 80 miljoen in de Rijksbegroting vrijgemaakt. Het kabinet heeft u in deze brief laten weten dat het de ontwikkelingen op de voet zou volgen.

Op 24 september jl. maakt de Franse Minister van Cultuur en Communicatie bekend dat Frankrijk ook 80 miljoen beschikbaar heeft voor de financiering van de huwelijkspportretten. Daarop heb ik de afgelopen dagen intensief contact gehad met mijn Franse collega over de verschillende opties voor het verwerven van de portretten, en ook over een eventuele gezamenlijke verwerving. Frankrijk hecht net als Nederland veel waarde aan de unieke en historische huwelijkspportretten van Rembrandt, die al zo lang in bezit zijn van een Franse eigenaar. Samenwerking met de Franse overheid is dan ook aan de orde vanwege wet- en regelgeving rond de verkoop van belangrijk cultureel erfgoed.

Nu ook aan Franse zijde onmiddellijk financiering beschikbaar is, is het kabinet voornemens de huwelijkspportretten gezamenlijk met Frankrijk te verwerven. Door voor deze mogelijkheid te kiezen kunnen we gezien de grote urgentie op relatief korte termijn ons gezamenlijk belang veilig stellen en de kosten van de verwerving delen. De bijzondere huwelijkspportretten worden en blijven altijd samen zichtbaar in het Europese publieke domein, afwisselend in twee van de meest gerenommeerde en drukbezochte musea van Europa, het Rijksmuseum en het Louvre. De huidige eigenaar van de schilderijen stemt in met deze unieke vorm van Europese culturele samenwerking. Minister-President Rutte en President Hollande hebben de afspraak over de gezamenlijke verwerving van het kunstwerk en het feit dat dat de portretten eerst in het Rijksmuseum getoond zullen worden in een onderhoud tijdens de VN-top in New York bevestigd.

Uitgangspunt is en blijft dat deze zeer uitzonderlijke huwelijkspportretten altijd samen te bewonderen zijn in het publieke domein, afwisselend in het Rijksmuseum en in het Louvre, zodat de schilderijen voor een breed publiek – van jong tot oud – toegankelijk zijn. Nadere afspraken over onder andere de vorm van de eigendomsoverdracht, de wijze van bruikleen, het altijd onafscheidelijk tentoonstellen van de portretten, indemniteit en eenduidige verantwoordelijkheid en financiering van restauratie en beheer, zullen worden vastgelegd in een overeenkomst tussen de verkoper, de Nederlandse overheid en de Franse overheid. De uitwerking van de overeenkomst gebeurt in overleg met het Rijksmuseum.

² Raadpleegbaar via www.tweedekamer.nl

Nog maar een paar maanden geleden was er sprake van initiatieven, gesprekken en verkenningen zonder dat er ook maar enig zicht was op het bij elkaar krijgen van de benodigde middelen. We kunnen nu constateren dat we mede door de inspanning van velen, in een complexe constellatie, er in geslaagd zijn het gezamenlijke doel te realiseren: het kunnen tonen van de unieke portretten aan een groot publiek in Nederland en Europa. Dat twee gerenommeerde Europese musea hierin samen optrekken, sluit goed aan bij mijn museale beleid waarin ik samenwerking en uitwisseling tussen musea stimuleer.

Mede namens de Minister-President en de Minister van Financiën,

de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
M. Bussemaker